

Maderspach Károlyné megszegyenyítése

100 éve – 1880. december 6-án – hunyt el *Maderspach Károlyné*, az 1848-as szabadságharc meggyalázott nagyasszonya, ki életében megszegyenyítéséért nem kapott hivatalos elégtételt. Lássuk, mi is történt 1849 gyászos augusztusában a Délvidéken!?

Maderspach Károlynak, társával együtt, Ruszkaabányán volt vasüzeme. A szabadságharc alatt ágyúkat és golyókat öntöttek a honvédsereg számára. A lengyel származású *Maderspachné* a nemzetőrség felállításánál tevékenykedett, oly sikeresen, hogy 16 és 17 éves fiai is beálltak honvédek. A német eredetű család bátran kiállt a szabadságharc eszméi mellett. Sógora, *Maderspach Ferenc* nyugalmazott százados, 1848 tavaszán újra fegyvert ragadott. Vitézségéért előbb őrmaggyá, majd pedig ezredessé léptették elő. Még a szabadságharc idején, mint honvédtiszt halt meg. Haynau – elvetemült gonoszságára jellemzően – Zsombolyára történt bevonulásakor, megparancsolta *Maderspach* tetemének kiásását és felakasztását. A család elleni gaz terve akkor nem sikerült, megbukott a helyi lakosság ellenállásán. Talán ez is közrejátszhatott abban, hogy bosszúját a család másik tagján, a védetlen nőn, töltse ki. 1849 augusztusában, a tragikus világosi események után, megindult a menekülők áradata az akkor török fennhatóság alatt levő területek felé. Augusztus 21-én még *Bem* haladt át Ruszkaabányán, a következő nap már bevonult a császári sereg. *Gröber* osztrák kapitány „Takarodjék a házába! Ön fogoly!” kiáltással vonta *Maderspachot* felelősségre. Másnap – nagy megdöbbenésre – úgy rendelkezett, hogy a feleségét vigyék Karánsebesre. A nyáron szabadságfának elnevezett fa alá térdeltették, még papot is rendeltek melléje. Halálára várva, elszörnyedve látta, hogy négy katona, nyírfaágakból készített vesszőkkel közeledik feléje. Hiába fordult a kapitányhoz hivatkozva, hogy neki is van anyja, hiába kérte a többi tisztet, végső kétségbeesésében a legénységet, hogy mentse meg a meggyalázástól, meztelen testét megkorbácsolták.

Férje, részben félve a szabadságharc alatti tevékenysége miatt megtorlástól, részben felesége megszegyenyítettése miatt, még aznap fejét ágyúra fektetve s azt elszütye, öngyilkos lett.

Gröber kapitányt ezután őrmaggyá léptették elő. Az egykori honvéd főhadnagy, *Maderspach János*, a meggyalázott asszony fia, vett elégtételt *Gröber*en, mikor egy alkalommal a verseci kávéházban biliárdozónak fején a dákót darabokra törte.

Maderspach Károlynét a budai vízivárosi temetőben helyezték örök nyugalomra. Sírja onnan a régi Németvölgyi temetőbe került. A Kerepesi temető Nemzeti Pantheonná történő átalakítása során, 1963-ban a többi egyéni sírban nyugvó honvéddel együtt *Kossuth* Mauzoleuma mellé vitték át hamvait. Csak a közös sír maradt Budán, a rajta levő emlékművel. *Kossuth* mellett „nyugszik tehát a szabadságharc több neves asszonyával”, példaként említve meg közülük, az aggkort megért *Damjanichnét*, a szintén aradi vértanú *Schweidel* és *Lázár* tábornokok özvegyeit és *Csizmarovits Mária*t, ki fegyverrel a kezében védte a hont annak idején.

Dr. Szele Lajos

